

#ULAND

SEPTEMBER 2016

ULIGHED

BYGNINGSARBEJDEREN:

*Fattige drømmer
kun små drømme*

HØJDESYGT:

*På bjergbestigning
i klipklapper*

NÅR STATEN STJÆLER:

Jordtyveri ved højlys dag

DEN SKÆVE VERDEN

FOR NOGET TID SIDEN kom det frem, at 62 mennesker – eller stort set hvad der kan være i en bybus – ejer lige så meget som halvdelen af verdens befolkning (3,5 milliarder mennesker – eller næsten 54 millioner fyldte bybusser). Tallene er i sig selv vanvittige og udtryk for en ulige verden. Men der findes andre former for ulighed end formue.

I mange lande kan man – selv hvis man har et arbejde – ikke opretholde en fornuftig indkomst. Hvis man er født som fattig, er man højst sandsynlig fattig resten af livet. Hvis man er født som kvinde, ikke kan gå i skole eller få et job, hvis man ikke har adgang til lægebehandling – eller bare rent vand eller ordentlig mad – så er man allerede slået hjem i starten af livets spil. Ulighed kommer af mangel på muligheder for det enkelte menneske.

I dette blad vil du møde mennesker fra Nepal og Myanmar, som er ramt af ulighed. For eksempel tekstilarbejderne i Myanmar. De arbejder i 8-10 timer om dagen, seks dage om ugen. Når arbejdsdagen er omme, har de tjent 20-25 kroner og har ondt i kroppen.

Verden over kæmper fagbevægelsen for at gøre forholdene for almindelige mennesker bedre. Alle har ret til et anstændigt arbejde til en løn, så man kan forsørge sig selv. Men kampen mod ulighed er ikke kun et spørgsmål om at flytte penge fra de rige til de fattige – eller fra rige lande til fattige lande. Jo mindre ulighed, der er i et samfund, desto flere mennesker kan købe varer og tjenesteydelser. Dermed skaber man jobs og bæredygtig vækst – og alle bliver i sidste ende rigere. God læselyst.

Lizette Risgaard
Formand for LO
Formand for Ulandssekretariatet

Bente Sorgenfrey
Formand for FTF
Næstformand for Ulandssekretariatet

Ulandssekretariatet er den danske fagbevægelses udviklings- og bistandsorganisation. Vi samarbejder med fagbevægelsen i Asien, Latinamerika, Afrika og Mellemøsten for at fremme demokrati og rettigheder, forbedre arbejdsmiljø, styrke arbejdsmarkedet og bekæmpe fattigdom.

PÅ FORSIDEN

Hænderne og fødderne tilhører bygningsarbejderen Sabitra. Hun er daglejer og har næsten ingen muligheder for at komme ud af fattigdommen. Læs mere side 4. Foto: Carsten Snebjerg

SCAN KODEN

Hvad laver Ulandssekretariatet?

Scan og se en 3 minutters film om vores arbejde

INDHOLD

- 3 Alle taber på ulighed
- 4 Kun råd til de små drømme
- 6 Bunden er nær på stilladsets top
- 8 Ulighed på bjerget
- 10 Mistede alt ved jordtyveri
- 13 Når staten stjæler
- 14 Klosteret er vejen til uddannelse
- 17 Sygige for hele verden
- 22 Man føler sig magtesløs

UDGIVER: Ulandssekretariatet, Islands Brygge 32D, 2300 København S
TELEFON: 33 73 74 40
E-MAIL: mail@loftf.dk, www.ulandssekretariatet.dk
ANSVARSHAVENDE REDAKTØR: Mads Bugge Madsen
REDAKTION: Jacob Rosdahl (redaktør), Carsten Flint Hunneche
GRAFISK TILRETTELÆGGELSE: EN:60, en60.dk
BAGSIDE: BOB KATZENELSON
TRYK: KLS Oplag: 3.000
#Uland er produceret med støtte fra Danida
ISS N 1603-5232

UDENRIGSMINISTERIET
DANIDA

ALLE TABER PÅ ULIGHED

Ulighed er, når mennesker mangler muligheder.

TEKST: JACOB ROSDAHL • FOTO: CARSTEN SNEBJERG

Man taler ofte om ulighed som kløften mellem fattige og rige. Så måles ulighed som forskel i formue eller indkomst. Det er økonomisk ulighed.

Der er også social ulighed. Det er, når mennesker ikke har samme adgang til samfundets goder og ressourcer. For eksempel kan der være ulighed i beskæftigelse, forstået som at nogle mennesker har bedre chance for at skaffe sig et job – måske fordi de har fået en uddannelse, har mulighed for at holde sig sunde og raske eller tilhører en gruppe, som generelt har bedre vilkår i samfundet.

FØDT IND I ULIGHED

Mange mennesker er ramt af ulighed, bare fordi de bor et forkert sted. I udviklingslandene er det ofte sådan, at jo længere ude på landet man bor, jo dårligere skoler, hospitaler, veje og offentlig service er der.

Eller man kan være født "forkert" – direkte ind i ulighed. Mange piger og kvinder verden over bliver undertrykt, arbejder hårdere og er dårligere uddannet end drenge og mænd.

Ulighed kan også ses i lande, hvor der er uretfærdige retssystemer, dårlig regeringsførelse og mangel på demokrati.

Bredt sagt er ulighed lig med mangel på muligheder for det enkelte menneske.

GLOBAL ULIGHED

Uligheden findes også på verdensplan – mellem rige lande og fattige lande. Den gode nyhed er, at lande med meget store befolkninger i Asien, især i Kina og Indien, har haft en kanon vækst, som har løftet hundrede millioner af mennesker ud af fattigdom. Man kan faktisk sige, at flertallet af mennesker i verden har fået et bedre liv de seneste 25 år – modsat hvad vi ofte tror.

Men da ulighed altså er andet og mere end fattigdom, kan problemerne ikke bare løses ved at sende penge til de fattige lande.

ULIGHED SKADER ALLE

Hvorfor er ulighed overhovedet et problem? Nogle siger, at ulighed er godt, fordi det får folk til at arbejde hårdere for at komme til tops.

Det passer bare ikke. Det er rigtigt, at en vis ulighed skaber dynamik, fordi det bedre kan betale sig at arbejde, få ideer og sætte i gang. Men det er ikke klart, hvor meget ulighed der skal være for, at den virker sådan.

Tværtimod har ulige samfund ofte lavere vækst end lige – og fattige mennesker får ikke del i væksten i de ulige samfund. Jo flere der løftes ud af fattigdommen, jo mere køber de. Det vil sige, at lande med lighed kan have mere gang i hjulene.

Problemet med for stor ulighed er, at den skader både de rige og de fattige. Ulighed skaber flere konflikter, større udgifter, ringere vækst og dårlige muligheder for at bevæge sig opad i samfundet. I ulige samfund har de fattige og undertrykte dårligere muligheder for at deltage i samfundsdebat og politik- og omvendt vil samfundets top kunne købe sig politisk indflydelse.

Ulighed holder de fattige nede, forringer middelklassens muligheder – og dermed skabes der ikke værdier nok i hele samfundet. Pengene bliver i toppen, men yngler ikke. ➤

KUN RÅD TIL SMÅ DRØMME

Kathmandu er søvnig og bidende sådan en vintermorgen i Nepal. Klokken er 6, og kviksølvet skutter sig på 8°. Men Sabitra Dahal er klar til arbejdet på byggepladsen – en fem-etagers bygning i et af byens turistkvarterer.

Sabitra Dahal
35 år.
Daglejer på byggepladser i
Katmandu

“Mit liv er fyldt med lån. Jeg slipper aldrig ud af det.

Sabitra

TEKST: SHARAD ADHIKAREE • FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Jeg står op klokken 5 og ammer min datter på halvandet år. Så går jeg på mine ben herhen," siger Sabitra, mens hun slæber rundt på en kæmpe sæk sand. Byggepladsen ligger 7 kilometer væk fra Sabitras hjem. Det tager godt en time, og hun kan tydeligt mærke uligheden på egen krop. Mens hun trasker langs vejen, drøner biler, motorcykler og busser forbi hende.

"Jeg kan ikke betale for bussen til 'kontoret'. Andre tager måske en motorcykel, men vi på gulvet har ikke råd," fortæller hun. Sabitra er daglejer på byggepladser. Turen med bus ville koste hende 60 nepalesiske rupees (3.50 kroner). Det er over halvdelen af, hvad hun kan tillade sig at bruge på mad på en enkelt dag.

Den lille pige efterlader Sabitra hos sin

mand, som er langtidssyg og arbejdsløs, indtil hun vender hjem igen 12 timer senere.

KAN IKKE SIGE NEJ TIL SEX

På byggepladsen skifter hun til sit arbejdstøj. Det sker i et lille hjørne, hvor hun bag et laset forhæng prøver at skjule sig for de mandlige arbejderes sjofle blikke. Sabitra har ikke selv oplevet overgreb, men hun har set det mange gange. Især unge piger bliver udsat for kollegers og arbejdsgiverses sex-chikane. Og en kvindelig bygningsarbejder kan ikke sige nej.

Sabitra bliver hyret som daglejer gennem en mellemmand, fx en lille entreprenør eller håndværksmester. Hun fortæller, at betaling for overarbejde er sjældent:

"Det sker nogle gange på de store byggepladser, men det er ikke tit. Vi bliver diskri-

mineret af entreprenørerne. Det sker, at bygherren betaler for ekstra timer, men så stikker entreprenøren bare pengene i lommen selv."

NUL SIKKERHED

Sabitra blander cement. Arbejdet er hårdt og beskidt. Hun bærer sække på over 40 kilo, ti timer om dagen, seks dage om ugen, til en dagløn på cirka 50 kroner. Der er ingen sikkerhedsforanstaltninger – kun en førstehjælpskasse og nogle gummihandsker. Heller ingen sygeforsikring – eller erstatning – hvis uheldet er ude.

En af Sabitras kolleger gled på det vakkelvorne stillads med en sæk cement og faldt. Han fik en forbinding på, hvilede sig en halv time – og så var det ellers tilbage til arbejdet.

"Hvis du ikke arbejder, får du heller ingen løn," siger Sabitra, der betragter forsikring og arbejdssikkerhed som ren teori.

"Hvis du prøver at råbe op om ulige forhold mellem arbejderne – eller ting som sikkerhedsudstyr, løn eller overtidsbetaling, ja så er der ikke mere arbejde til dig," forklarer hun.

HOLDT FAST I FATTIGDOM

Sabitras mand, Indra Prasad, var også bygningsarbejder, før han blev syg. Han har noget med hjertet og maven, men ingen kan helbrede ham – i hvert fald ikke med den lægehjælp, som han kan betale. Uden sygeforsikring og socialt sikkerhedsnet holder det familien fast i dyb fattigdom. Sabitra har solgt alt, selv sine få smykker, som hun fik til sit bryllup. De låner penge til medicin og er endt i en gældsfælde.

"Vi har været på 4-5 hospitaler, men ingen kunne hjælpe ham. Han får noget medicin mod for højt blodtryk – men han kommer sig ikke. Det eneste han kan, er at passe vores datter."

Sønnen Rachit er droppet ud af skolen.

"Vi prøvede at sætte ham i en god skole, men der var så mange gange, jeg ikke fik betalt skolepengene. Han blev mobbet, fordi han er fattig. Han har ikke det samme tøj, samme taske eller mad som sine klassekammerater," siger Sabitra, som ellers havde håbet, at sønnen gennem uddannelse kunne få familien ud af fattigdommen.

Rachit er kun 14 år, men har allerede prøvet at rejse til Indien og arbejde som opvasker. Nu er han tilbage og leder efter arbejde. Den

anden søn, 7-årige Sobhit, går stadig i skole. Sobhit drømmer om at blive taxichauffør. Så kan han være med til at forsørge familien, tænker han.

De bor fem mennesker i et værelse, som er sparsomt møbleret med to små senge med snavset sengetøj, et lille ildsted, lidt køkkenrej og et lillebitte fjernsyn. Efter jordskælvne i 2015 har det været svært at få job, fordi genopbygningen af landet har trukket ud, og Sabitra måtte låne flere penge.

"Mit liv er fyldt med lån. Jeg slipper aldrig ud af det," siger hun. Det eneste Sabitra drømmer om, er en lille hytte på landet og måske uddannelse til sine børn. "Fattige mennesker kan ikke drømme store drømme," slår hun fast. 🐦

BUNDEN ER NÆR PÅ STILLADSETS TOP

Synet er det samme i næsten hvilket som helst udviklingsland, også i Nepal: På et stillads af sammenflikkede rafter balancerer bygningsarbejdere i kvalmende højder. Hvis de træder ved siden af, kan de miste jobbet – eller livet.

TEKST: JACOB ROSDAHL • FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Byggningsarbejderne arbejder uden sikkerhed – og hvis uheldet er ude, er der ingen lægehjælp, ingen erstatning og ingen social sikring.

Arbejderne er ofte daglejere, så en brækket arm er ensbetydende med ingen indkomst, indtil armen er helet.

Men det er det daglige slid med tunge løft, lange arbejdstider og usle levevilkår, som i det lange løb knækker bygningsarbejderne.

Netop daglejer-vilkårene gør dog også

byggeriet attraktivt for fx bønder, som kan skaffe sig en kontant løn mellem landbrugssæsonerne. At være daglejer på fuld tid i byggeriet fastholder næsten med sikkerhed én i livsvarig fattigdom.

Mange dygtige bygningsarbejdere rejser fra Nepal til lande i Den Arabiske Golf samt Indien, Malaysia og andre asiatiske lande. Det har været med til at forsinke genopbygningen efter jordskælvene i maj-juni 2015. Halvdelen af alle nepalesiske familier er afhængig af familiens migranter.

Ofte vender arbejderne skuffede og forhulte-

de tilbage til Nepal, fordi de er blevet snydt og misbrugt under de fremmede himmelstrøg. Nogle har endda forgældet sig for at komme hjem.

Der er også mange bygningsarbejdere i Nepal, som i øjeblikket er arbejdsløse. Politisk uenighed og dårlig planlægning har hindret genopbygningen efter jordskælvene endnu mere.

Nepals fagbevægelse har været med til at lave en national handlingsplan for genopbygningen og arbejder for, at regler om sikkerhed og mindsteløn bliver indført. 🐘

I stilladser flikket sammen af træ, arbejder de uden beskyttelse - eller mulighed for hjælp, hvis uheldet er ude.

DET ULIGE NEPAL

AREAL: 147.181 km² – tre en halv gang større end Danmark.
BEFOLKNING: 28 millioner indbyggere.

- Omkring halvdelen af arbejdsstyrken er working poor (lever for under 2 US dollars – 13 kroner – om dagen).
- Kvinder, lavere kaster og etniske minoriteter bliver ofte diskrimineret.
- Blandt arbejdere i fx landbrug og byggebranchen har mange ikke fået en uddannelse, og analfabetisme er til en vis grad udbredt.
- Mange fattige har langt til sundhedsklinikker. Sygesikring er mangelfuld, og sygdom eller ulykker kan knække en familie.
- Jordpriserne i Kathmandu-dalen og de større byer stiger. De fleste arbejdere har kun råd til at leje deres bolig – men mange har et lille stykke jord i landsbyen, som kan give lidt penge eller mad.
- Kun godt 700.000 arbejdere (ud af en arbejdsstyrke på cirka 15 millioner) er dækket af overenskomster.
- Hver dag forlader 1.800 unge Nepal for at arbejde hovedsagelig i de arabiske golfstater og Malaysia.
- Migrantarbejderne bliver ofte udnyttet og mishandlet, men kan også hæve familiens indkomst hjemme i Nepal.
- Kun 1 million arbejdere er beskæftiget i den formelle økonomi. Det vil sige, at 14 millioner arbejder uden aftaler og regler for arbejdssikkerhed, arbejdsmiljø eller social sikring.
- Nepal er nummer 145 ud af 188 lande på FN's Human Development Index (Danmark er nr. 4)

SCAN KODEN

Og se flere billeder fra byggepladsen i Nepal

ULIGHED PÅ BJERGET

TEKST: SHARAD ADHIKAREE • FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Subash Bishwakarmas rygsæk vejer 35-40 kilo. Det er tungt, når det bare går opad, opad og opad på turisternes trekking-ture.

Subashs arbejdsplads er Himalaya. Han er bærer for velstående turister, som med smarte vandrestøvler og solbriller traverser mod Verdens Tag. 10 dage skal han bære rundt på bylten. Så lang tid varer dette trek.

Han er 28 år og har arbejdet som bærer, siden han var 16. Han droppede ud af skolen og arbejdede på familiens jord, men jorden gav ikke nok til at brødføde alle. Familien tilhører den laveste kaste i Nepal, dalit. Dalitter må ikke gå ind i huse, som tilhører højere kaster. De må ikke arbejde sammen med andre, ja slet ikke røre dem. Det afskærer dalitter fra mange muligheder, blandt andet at få en god uddannelse.

"Det er en forbandelse at være dalit og fattig," siger Subash.

I dag forsøger Subash sin kone, mor og to-årige datter. Denne tur giver godt, synes han: 70 kroner om dagen. Andre gange får han kun 35 kroner. Han har lånt penge for at komme til Pokhara, hvor flere af Nepals populære trekking-ruter udgår fra.

FORVENTER INTET AF FREMTIDEN

"Jeg tænker ikke over min fremtid. Jeg forventer mig faktisk ikke noget af den. Jeg har

ingen uddannelse, og jeg tror aldrig, jeg får et fast arbejde. Det eneste, der interesserer mig, er at jeg måske kan give min datter en uddannelse. Så kan hun forsørge mig, når jeg bliver gammel," siger Subash.

En god bærer kan avancere til guide, som ikke slæber så meget og får bedre løn. Hvis han altså kan engelsk og er heldig.

Sådan er det faktisk for Anish Lama. Han har været heldig. Han og Subash møder hinanden på bjerget med hvert deres rejse-selskab. Anish bærer for en kvindelig turist fra Canada. Hun insisterer på at bære noget af sin egen oppakning, så Anish har kun vand, frysetørret mad, lidt chokolade og andre fornødenheder i rygsækken. Det her bliver en nem tur.

GLOBAL ULIGHED TYDELIG

Anish ser tydeligt den globale ulighed på turene i bjergene.

"Turisterne sover i fine værelser, mens vi andre er klumpet sammen. Vi får et æg, et stykke ristet brød og lidt te til morgenmad. Turisterne får en solid English breakfast. På vejen op ad bjerget overnatter vi i gæstehuse. Her får turisterne først mad – og den er altid frisk og god. Vores mad er kedelig – og nogle gange næsten rådden," siger Anish, som fortæller, at bærerne sover 6-7 mand i et usselt hummer, tit bare med

tynde tæpper over sig, mens turisterne er pakket ind i deres dyre soveposer.

Anish bliver snart guide. Det vil sige, at han ikke skal bære på de tunge byrder. Det kræver gode engelsk-kundskaber og to års arbejde som bærer for at kunne blive guide. Anish skal til guide-eksamen efter dette trek.

Anish er født ind i en fattig familie og vokse op på et børnehjem.

"Her var der nogen, der tog sig af mig, og jeg lærte at tale engelsk. Men jeg skammer mig over, at jeg kun er bærer. Dem, jeg gik i skole med, studerer i Kathmandu, USA og Australien. ➤

“Jeg tænker ikke over min fremtid

Subash

SCAN KODEN

Og se flere billeder med Himalayas bærere

BJERGBESTIGNING I KLIPKLAPPER

otte ud af verdens ti højeste bjerge findes i Nepal, deriblandt Mount Everest. Ud over ægte bjergbestigning tilbyder Nepal også et antal vandre-spør – treks – hvor turister fx betaler op til 20.000 kroner for en tre ugers tur omkring Annapurna-massivet, som er meget berømt.

BÆRERNE UNDERBYDER HINANDEN

På turen har turisterne bærere og guides med, som slæber rygsække på 30-45 kg, men som måske kun tjener 75 kroner om

dagen – hvis det går højt. Der er kraftig intern konkurrence mellem bærerne, som underbyder hinanden på lønnen.

Mange turister hyrer bærere, som kommer fra lavlandet – og ikke kender bjergene, og i 2014 omkom omkring 25 nepalesiske bærere under et voldsomt og pludseligt uvejr på Annapurna-trekket. 70 turister blev reddet af helikoptere, som deres sygeforsikring garanterede. De omkomne bærere blev fundet iført cowboybukser, tynde jakker og klipklapper.

LØSARBEJDERE

Uden for de to trekking-sæsoner arbejder bærerne hjemme på familiens jord eller som løsarbejdere inden for byggeri og landbrug. Det er tungere og ringere betalt arbejde end at være bærer. Mange bærere sætter sig selv i gæld for at rejse fra deres hjemegn til de byer, hvor trekking-sporene udgår fra.

Bærerne arbejder uden aftaler om mindsteløn, arbejdstider, sikkerhed og forsikring. ➤

MISTEDE ALT VED JORD- TYVERI

Than Than Yes liv blev bestemt den dag, militæret tog familiens jord.

GIVER IKKE OP

Den fattige burmesiske familie er ikke en, der giver op – selv ikke i den strideste modvind. Thans søster, Aye Sanda Htwe, er stædig og har bragt sagen om jordtyveriet frem for kommunen.

Aye og moren blev kaldt ind til et møde – med militæret, som efterfølgende afviste sagen på grund af manglende papirer. Men familien har presset på, og nu er de blevet indkaldt igen. Det er nærmest en sensation, og det giver familien håb. Alene det at sagen skal genbehandles er nemlig et godt tegn under det korrupte burmesiske militærstyre.

SCAN KODEN

Og se flere billeder fra Thans hverdag i Myanmar

TEKST: JACOB ROSDAHL • FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Than Than Ye glemmer aldrig den dag, da militæret stjal familiens jord. Hun var 17 år og levede et sorgløst ungdomsliv i landsbyen Kyauk Aine, halvanden times kørsel uden for Myanmars hovedstad Yangon.

"Der kom en militærperson og nogle soldater til landsbyen. Han havde en høj rang. De samlede landsbyboerne, også min far. Så sagde kommandøren, som vi kaldte ham: I dag sætter vi nogle flag op på jeres jord. Det er nu militært område. I må ikke længere bruge jorden," fortæller Than.

SKØD OP I LUFTEN

"Militærets røde flag stod i hvert hjørne af området. Der var et vagttårn, og vi prøvede at komme ind på jorden, fordi såsæsonen nærmede sig. Soldaterne havde våben. Nogle skød op i luften. Vi blev meget bange og løb," husker Than. Den aften sagde min far: "Vi har tabt alt".

IKKE SOLDATER, MEN FISK

Jorden blev konfiskeret af Myanmars hær som "miltært område". Det viste sig at være et åbenlyst bedrag. Snart begyndte gravkøer og soldater at grave jorden ud til dambrug.

I dag – 23 år efter – er der stadig en rejefarm.

Men Thans familie mistede alt fra den ene dag til den anden. Thans far og mor havde i alt syv børn at forsørge, og nu begyndte den sociale nedtur. Far, mor og det ældste barn, altså Than, måtte arbejde som daglejere, og jordtyveriet bestemte Thans hele liv og skæbne.

Fra at tilhøre en respekteret familie mistede de deres stilling i landsbyen. Thans liv uden sorger blev til liv med konstante pengesorger og bekymringer.

"De andre bønder begyndte at se ned på far. De mente, at det er vanærende at falde fra jordejer til daglejer. Nogle bønder, som før i tiden var gode naboer, nægtede ganske enkelt at tale til os. Min far knækkede. Han fik en depression, som han aldrig kom sig fra," siger Than, som den dag i dag bliver meget berørt, når hun fortæller.

FORSØRGER FAMILIEN

Than tog på sig at forsørge familien. Hun er aldrig blevet gift og passer sin mor, nevøer og niecer. Hun står for husholdningen, samtidig med at hun arbejder på andre bønders

marker som daglejer – som regel hver eneste dag.

I dag arbejder Than Than Ye som daglejer i en blomstermark. Side om side planter hun og de andre arbejdere spire efter spire af frilandsblomster. En dags arbejde i den brændende sol giver en løn på cirka 15 kroner. Than er flittig, vellidt og til at stole på.

"Jeg har ofret alt for alle de andre. Jeg er aldrig blevet gift. Jeg var forlovet engang – men han blev træt af at vente på mig, fordi jeg havde så meget arbejde. Jeg arbejder for

familien. Alle skal arbejde, men jeg er den, der har ofret mest."

Faren døde i 2004, og i dag er moren, Than og tre søstre stavnsbundne på en lille grund med tre hytter og en lille køkkenhave.

Than er nu 40 år og har ingen fremtidsplaner. Hun siger, at hun vil tænke over sin fremtid, når moren dør. Sandsynligvis vil hun blive ved med at være familiens holdpunkt, husholderske og arbejdsbi. ➤

“Jeg har ofret alt
Than

NÅR STATEN STJÆLER

TEKST: JACOB ROSDAHL • FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

Jordtyveri er udbredt i udviklingslandene, og Myanmar er ingen undtagelse.

En type jordtyveri i Myanmar er, at spekulanter på lovlig vis snyder de fattige bønder, som ejer et lille stykke landbrugsland, der kan give familien mad til eget forbrug og måske lidt kontanter til at købe sukker, salt, olie og andre fornødenheder.

LOKKES AF PENGE

Den fattige bonde bliver ganske enkelt lokket til at sælge sin jord for et kontant beløb, som måske kun er nogle få tusinde kroner. Fristelsen er meget stor, for beløbet er svimlende, når man normalt kun lever af sin lille afgrøde samt lidt ekstra skillinger. Måske køber bonden sig en motorcykel for pengene og drømmer om at leve af at transportere varer, fx fra landsbyen til markederne i storbyen.

Problemet er, at den idé er der mange, der har fået. Bonden kan ikke tjene nok i den hårde konkurrence – men nu har han ikke et stykke land, der kan brødføde ham og hans familie længere. Han ender jordløs og rabundus.

MILITÆRET TAGER JORDEN

En anden type jordtyveri er den, som militæret udfører. De konfiskerer ganske enkelt land, påstår at det skal bruges til militære formål – og udlejer derefter jorden til forretningsmænd med tætte forbindelser til militæret.

Det siger sig selv, at under et militærstyre er det næsten håbløst at sagsøge militæret – selv hvis bønderne havde viden og penge til et sagsanlæg.

Dertil kommer, at al jord i Myanmar faktisk er ejet af staten. Bonden ejer ikke sin egen jord, men kun retten til at udnytte den. Den store korruption, som findes i Myanmar, gør det næsten umuligt at bevise, at man har ret til sin jord, hvis den bliver stjålet.

Myanmars Landbrugs- og Skovarbejderforbund fører sager på de bestjålne bønders vegne mod regeringen. Siden november 2015 har Myanmar bevæget sig en smule fra militærstyre til demokrati. Men det kan faktisk betyde, at der kommer mere jordtyveri, idet mange virksomheder gerne vil have foden indenfor i Myanmar, hvor arbejdskraft er meget billig – og dermed har brug for jord til fabrikker. ✎

KLOSTERET ER VEJEN TIL UDDANNELSE

Dein Na står op sammen med de andre klokken 4 om morgenen. På få øjeblikke vrirler det med ca 150 nonner, små og store, alle pilskaldede og i rosa gevandter.

Dein Na fik som mange andre fattige en uddannelse i klosterscholen. Hun blev som nonne og lærer.

TEKST: JACOB ROSDAHL • FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

De gnider søvnen ud af øjnene og fumler lidt rundt, pakker deres siv-måtter sammen og lægger hen til hver deres lille kasse, hvor deres sparsomme ejendele opbevares. Det er meget tidligt, og det hele er på samme tid lidt børne-rodet og meget disciplineret.

Cirka halv fem – det er stadig buldermørkt udenfor i det tropiske Myanmar – lyder de buddhistiske bønner i form af chanten – en sær blanding af ord og nynnen.

Pigerne går på buddhistisk klosterschule og får en uddannelse, og under skoletiden er de på én gang nonner og elever.

FIK CHANCEN FOR UDDANNELSE

Dein Na hed en gang Htwe Khaing. Da var hun en lille pige og boede med sine forældre på landet i det nordøstlige Myanmar.

"Vi var fattige bønder. Vi levede af at plukke te og dyrke kartofler, chili og ris. I landsbyen

var der ingen telefon, ingen radio, tv, faktisk ingen elektricitet og ingen sundhedsklinik – men der var en butik, som solgte lidt medicin og en folkeskole cirka 15 minutters cykeltur væk," fortæller hun.

Htwe Khaing, der i dag er 23 år, kunne lide skolen. Hun ville gerne tage gymnasiet med og måske videre på universitetet. Men for en fattig bondepige var det noget, hun kun kunne drømme om.

Og dog. Hun fik muligheden for at rejse til Yangon og komme på klosterschule.

SAMLER IND TIL SKOLEN

Denne morgen skal nonnerne samle ind, før skolen og pligterne begynder. Nonnerne går ud fra skolen i procession, alle bevæbnet med små blikbøtter. De går fra hus til hus og spørger om en donation. Nogle gange får de penge, men ofte får de ris eller andre madvarer.

Da nonnerne kommer hjem, kan dagen gå i gang med pligter og skolegang.

FATTIGE BØRN FÅR EN CHANCE

Som 13-årig efterlod Htwe sit almindelige tøj, trak i den lyserøde nonnedragt, blev kronraget og fik navnet Dein Na. Som en af de få er hun blevet på klosterscholen – som nonne og lærer – og hjælper andre fattige piger til at få en uddannelse.

Dein Na har en universitetsgrad. Hun har tilbragt et år i Malaysia for at lære engelsk. I dag underviser hun eleverne på klosterscholen i burmesisk, engelsk, matematik, historie, geografi og naturfag. Hun har, i modsætning til mange andre, der går i klosterschule, besluttet sig for at forblive nonne.

Hver dag slutter på klosteret med bøn, aftensmad og endnu et afsnit i den sydkoreanske sæbe-opera i fjernsynet, som Dein Na så godt kan lide. Klokken 22 er der helt stille. ➤

DE FATTIGES GODE SKOLE

LANG DAG MED MANGE PLIGTER

Morgenen begynder med bønner og pligter indtil klokken otte, hvor det ringer ind. Børnene bliver undervist et par timer – af andre nonner og nogle lærere udefra, som ikke er nonner – tager bad, spiser frokost, beder, og får fire timers undervisning om eftermiddagen. Fagene er myanmar (burmesisk sprog), matematik, geografi, historie og naturvidenskab.

FORLADER KLOSTRET IGEN

Børnene underordner sig klosterlivet, mens de går i skole. Klosteret kan sponsorere et barns uddannelse helt op til universitetet.

Myanmar har et netværk af buddhistiske klosterscholer, som er et parallelt system til det offentlige uddannelsessystem. Eleverne kommer næsten altid fra fattige familier, ofte fra fjerne egne med ringe adgang til uddannelse. På klostrene (som er delt efter køn) lever de som nonner og munke under deres skoletid.

Her følger børnene de regelmæssige klosterregler med bøn, skolegang og pligter fra klokken fire om morgenen.

Klosterscholerne følger den nationale læseplan, men er ikke offentligt finansieret. Klo-

SCAN KODEN

Og se flere billeder fra klosterscholen i Myanmar

sterskolens elever er derfor tit ude at samle penge og mad ind.

Uddannelsen på klostrene betragtes som bedre end de fleste offentlige skoler. Efter skolegangen lægger næsten alle de unge nonner og munke de farvestrålende gevandter og tager fat på et almindeligt arbejdsliv.

Takket være uddannelsen på klosterscholerne får børnene mulighed for at bryde den sociale arv. Især mange piger vender aldrig hjem igen til deres fjerne landsby. ➤

*Eleverne - de små nonner
- bor på klostret i årevis.
De har et liv fyldt med pligter.*

DET ULIGE MYANMAR

(Kaldes ofte Burma fra engelsk kolonitid)

AREAL: 678.500 km² – godt 16 gange større end Danmark

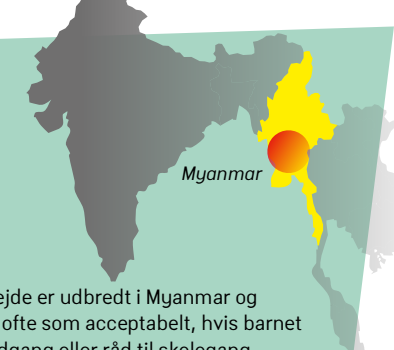
BEFOLKNING: 54 millioner

- Over halvdelen af arbejdsstyrken – måske op til to tredjedele – er working poor (lever for under 2 US Dollars – 13 kroner – om dagen).
- Minimumslønnen i Myanmar er 3.600 kyats – cirka 20 kroner om dagen. Arbejdere har ret til overtidsbetaling og en ugentlig fridag. Den billige arbejdskraft gør det attraktivt for udenlandske virksomheder at fremstille fx tekstiler og plastikvarer i landet.
- Der er over 100 etniske folkeslag i Myanmar. Forskellige grupper har i årevis ført borgerkrig mod regeringen. Især diskriminationen af rohingyaer har påkaldt sig verdens forømmelse.
- Den uformelle økonomi er meget stor. Især kvinder arbejder uden aftaler og regler for arbejdssikkerhed, arbejdsmiljø eller social sikring.
- Hovedstaden Yangon og andre byer vokser hurtigt. Det betyder, at jordspekulanter presser bønder væk fra deres jord.
- Kun godt 200.000 arbejdere (ud af en arbejdsstyrke på cirka 34 millioner) er medlemmer af en fagforening. Der er kun få overenskomster.

- Børnearbejde er udbredt i Myanmar og betragtes ofte som acceptabelt, hvis barnet ikke har adgang eller råd til skolegang. Arbejdsgivere anser det ofte som en barmhjertig handling for den fattige familie at ansætte et barn.

- En ud af fem burmesere har ikke gået i skole.

- Myanmar er nummer 148 ud af 188 lande på FN's Human Development Index (Danmark er nr. 4).

SYPIGE FOR HELE VERDEN

Der er ved at være godt gang i Myanmar's tøjindustri, som beskæftiger flere hundrede tusinde arbejdere.

TEKST: JACOB ROSDAHL • FOTO: CARSTEN SNEJBJERG

På tøjfabrikken sidder hundreder af arbejdere, hovedsagelig kvinder, på række ved hver deres symaskine. Med flittige hænder og koncentreret blik syr de og syr de og syr de. Arbejdet er monotont, støjende, giver ømme rygge og betændelser på samleband.

Arbejderne møder ind ved syv-halv otte-tiden og arbejder igennem med en enkelt halvtimes pause omkring frokost til cirka fem om eftermiddagen. En syerske får omkring 800 kroner om måneden.

Arbejderne kommer fra alle dele af Myanmar. De er søgt til de industrielle zoner hvor de bor på pensionater – og det er herfra, deres verden udgår: Stå op, arbejde, komme træt hjem, lave mad til aften og næste dags frokost, måske se lidt fjernsyn og så sove – seks dage om ugen, i årevis.

I Myanmar bliver det meste tøj eksporteret til andre asiatiske lande, fx Kina, Sydkorea eller Vietnam. Nogle gange bliver det eksporteret videre. Som vestlig forbruger kan man faktisk godt købe et stykke tøj, hvor der

står "Made in China", som i virkeligheden er lavet i Myanmar til et svimlende lavt beløb.

Nogle internationale tøjmærker har større krav til arbejdsmiljø, sikkerhed og for eksempel forsikringer. De fleste fabrikker har også regler om hjælp under sygdom, overtidsbetaling eller ferie. Men de samme fabrikker prøver også at forhindre arbejderne i at danne fagforeninger.

Myanmar's tekstilarbejderforbund fører for tiden en række sager mod fabrikker, hvor syerskerne får meget lav løn. ➤

KHAING ZAR LWIN, 19 år

HAR ARBEJDET I TEKSTILINDUSTRIEN I TO ET HALVT ÅR.

Det startede med, at jeg ikke kunne bestå eksamen i gymnasiet. Så stak jeg af hjemmefra for at lede efter arbejde på en fabrik i Yangon. Det var min egen beslutning, men mine forældre var ikke glade for det. Min far græd. Han sagde "Tag ikke til Yangon. Bliv i landsbyen. Der er farligt i Yangon. Der er menneskehandlere." Jeg græd også, men jeg havde besluttet mig.

Det tog fem dage at finde arbejde, hvor jeg gik fra fabrik til fabrik. Til sidst hørte jeg om denne her fabrik, der søgte syersker. Børnearbejde er forbudt, så jeg lånte en andens id-kort..

Nogle gange går jeg på kaffebar eller måske en lille restaurant og spiser grøntsagssuppe sammen med mine venner. En gang imellem går jeg i det buddhistiske tempel.

Jeg drømmer om at være selvstændig købmand hjemme i landsbyen Kyaung Kahaung.

Jeg kan ikke undvære min telefon. Jeg hører altid musik på den – især Paing Thet Kyaw (burmesisk popsanger) – og bruger den til at ringe hjem.

KHIN THANDA SOE, 22 år

HAR ARBEJDET I TEKSTILINDUSTRIEN I TO ÅR.

Jeg syr kraver på dynejakker. Tøjet bliver eksporteret til Japan og Sydkorea.

Jeg syr 40 kraver på i timen.

Det gør tit ondt i ryggen og i håndleddene. Det er meget hårdt arbejde, men i det mindste får jeg lidt penge til mig selv. Jeg sender også penge hjem til min far og mor.

Jeg drømmer om at åbne en lille forretning her i Yangon, hvor jeg syr tøj – måske mit eget design. Jeg håber, det kan ske i løbet af tre år.

Der er meget kedeligt her på pensionatet. Jeg savner mine forældre og mine venner. Det er derfor, jeg kan lide at læse – mest romantiske historier og komedier, for eksempel romanen "Bagfra ligner hun en på 25 – Forfra en på 40."

Min bedste ting er en bog om Buddhas lære. Nogle gange når jeg føler mig ked af det eller bekymret, læser jeg i den.

PHYU PHYU WIN, 33 år

HAR ARBEJDET I TEKSTILINDUSTRIEN I FEMTEN ÅR.

Jeg gik ud af skolen i 6. klasse og har arbejdet lige siden. Jeg har været syerske, men nu er jeg kontordame på lageret på tøjfabrikken. Man skal være meget hurtig og dygtig for at holde styr på det, for hvis ikke det rigtige stof kommer op i produktionen, går hele fabrikken i stå.

Selvom jeg er god til det, jeg laver, får jeg det samme i løn som en syerske. Det er nok fordi, jeg ikke har en uddannelse.

Jeg tilbringer meget tid her i pensionatet. Nogle gange går jeg i biografen med nogle venner – de er fra fabrikken. Jeg har også tre søstre her i Yangon, som jeg ser en gang imellem.

Jeg har ikke de store fremtidsdrømme. Når jeg ikke længere kan eller gider arbejdet på fabrikken, tager jeg tilbage til min familie i min landsby.

Det bedste jeg har, er mit fotoalbum. Jeg har billeder af min søsters bryllup og af mig og mine venner og mine søskende som små. Albummet minder mig om min familie.

SWE SWE MON, 23 år

HAR ARBEJDET I TEKSTILINDUSTRIEN I FEM ÅR.

Jeg droppede ud af gymnasiet før tid. Min forældre er landarbejdere og havde ikke råd til at betale for min skolegang. Nu sender jeg halvdelen af min løn (400 kroner) hjem til mine forældre.

Jeg kan godt lide stilhed. På fabrikken er der larm hele tiden. Og der lugter. Der er støv og kemikalier i tøjet. Vi har ikke noget, der beskytter ørerne eller næsen. Jeg ser fjernsyn om aftenen eller går tidligt i seng. Om søndagen mødes jeg nogle gange med mine venner.

Vi har en fagforening på fabrikken, og jeg er medlem. Fagforeningen hjalp mig, da jeg skulle have fjernet en knude i underlivet. Jeg var syg en hel måned, og fagforeningen fik fabrikken til at betale operationen, som kostede 4.000 kroner.

Jeg drømmer om at kunne købe en symaskine og starte min egen forretning. Syning er det eneste, jeg har lært.

Min bedste ting er min creme, som laves af bark fra Ta Na Ka-træet. Barken kværnes med lidt vand på en sten. Så får man en slags pasta, der kan bruges som hudlotion og solcreme.

MAN FØLER SIG MAGTESLØS

Martin oplevede uligheden i Afrika, da han var udsendt i seks uger i Tanzania

TEKST: LENE FRØSLEV • FOTO: MARIANNE HEIDE

Hver eneste dag i de seks uger, Martin Elbæk boede i Tanzania i Østafrika, mødte han forskelsbehandling og ulighed på hvert gadehjørne. Sammen med fire andre unge var han Ulandssekretariatets udsending i Arusha, hvor han blandt andet for akademiker-fagforeningen RAAWU (Researchers, Academics and Allied Workers Union) skulle udarbejde en ungestrategi. Formålet var at få organisationen til at betragte unge som en ressource

I Tanzania er næsten 20 procent af befolkningen mellem 15 og 24 år. Men Martin oplevede, at de unge ofte blev overset og behandlet nedsættende i et samfund, hvor respekt for de ældste mænd er en kulturel forudsætning i tilværelsen.

"Ofte oplevede vi, at unge mennesker blev overset. For i Tanzania er der et stærkt hierarki, både når det gælder køn og alder. Man oplever det i bussen, på arbejdspladsen og på gaden. Kommer der en ældre mand gående, så trækker man til side. Det er ligesom en respekt, man som ung bliver påduttet," mener Martin Elbæk.

ULIGHED ALLE VEGNE

Oplevelserne i Tanzania har sat sig dybt i den 23-årige studerende. Det var hans første rejse til Afrika bortset fra en badeferie til Egypten. Og de enorme kontraster mellem rige og fattige, og mellem de lokale arbejdere og de hvide tilrejsende eksperter og forretningsfolk var noget af det, der gjorde størst indtryk.

"Jeg oplevede det mest ekstremt, når vi hvi-

de var samlet. For når man kommer til Tanzania fra Danmark, så er man pr. definition rig – også selv om jeg bare var studerende," fortæller han.

"Vi skulle en dag til frokost på et hotel, og på vejen kom vi gennem et slumområde med veje, som stort set ikke var der. Folk boede og spiste på gaden – for det var det, der var. Efter to-tre kilometer kom vi til et tre meter højt metalhegn, hvor tre lokale vagter passede på porten.

Og så snart man var indenfor var græsset grønt – både bogstaveligt og i overført betydning. Vi kunne kigge ud gennem metalgitteret og se udsultede mennesker, og hunde og høns, der gik på gaden. Alle vegne oplevede vi raceulighed og økonomisk ulighed. Det var en meget skræmmende oplevelse."

Den økonomiske ulighed var mest udtalt for Martin Elbæk og hans medstuderende. Den blev hurtigt en del af dagligdagen.

"På vej til arbejde sad der en kvinde på gaden og solgte majscolber. Hun sad der med to stumper gløder og tre majscolber. Det var hendes butik. Man kan godt gå hen og blive lidt magtesløs, når man ser sådan noget. For det er der jo ikke meget fremtid i," fortæller Martin.

UNDERTRYKKELSE OG ULIGHED

Men på de unge danskeres ture rundt i landet oplevede de også uligheder for kvinder og børn og i forhold til landbobefolkningen. Blandt andet var det en øjenåbner, at samfundet i Tanzania ikke anerkender, at kvinder kan opleve vold i ægteskabet.

"Vi besøgte en politistation. Der hørte vi en historie om, at hvis en kvinde vil anmelde vold, så spørger de først, om hun er gift. Og hvis hun er det, så bliver hun sendt hjem igen. Det er meget skræmmende," siger Martin.

Han fortæller om sultne børn på et børnehjem, som skulle knæle, så de fornemme hvide gæster kunne lægge hånden på deres små hoveder. En forfærdelig nedværdigelse af børnene, oplevede Martin.

Og han fortæller om småbønder der, som andre fattige, ikke kan låne penge til at udvikle deres lille landbrug eller forretning, fordi de ikke kan stille nogen sikkerhed. Så selv når der er økonomisk vækst, kommer den ikke mennesker på samfundets bund til gavn. En kæmpe udfordring og en skidt stopklods for landets økonomi, konstaterer Martin.

Han kan blive ved: Et sundhedsvæsen, hvor de fattige må tage til takke med brugte bandager. Organiseret politisk latterliggørelse af landbobefolkningen. Og seksuel udnyttelse af kvinder blandt masai-befolkningen.

Men trods al uligheden og magtesløsheden, kommer Martin Elbæk også hjem med oplevelsen af den afrikanske livsglæde.

"Man kan ikke have andet end respekt for den glæde, der er i befolkningen. Man har måske ingen penge, men man har glæden ved samtalen og ved andre mennesker. Bare det, at møde andre mennesker på gaden, kan gøre en glad. Det var fantastisk og det kunne vi lære noget af her i Danmark." ➤

Martin Elbæk

23 år

Født i Spjald i Vestjylland

Han læser offentlig administration på VIA University College i Aarhus.

Sammen med fire andre studerende var han i 2016 seks uger i praktik i Arusha i Tanzania.

Praktikken bestod af ophold på en teknisk skole og senere på et fagforeningskontor.

Martin var med til at udarbejde en ungestrategi i akademikerne fagforening RAAWU.

Praktikken er iværksat af HK Kommunal, VIA University College og Ulandssekretariatet.

DET ULIGE TANZANIA

- Hver femte mellem 5 og 17 år udfører børnearbejde, fortrinsvis i landbruget.
- Hvert fjerde barn kommer aldrig i skole.
- Kvinder på arbejdsmarkedet tjener væsentligt mindre end mænd. En husarbejder tjener 120 kr. om måneden. Minimumslønnen på det øvrige arbejdsmarked er mellem 300 og 1200 kr. om måneden.
- Der findes ingen arbejdsløshedsunderstøttelse.
- 87 procent af befolkningen har ingen sundhedsforsikring.
- Den uformelle økonomi er meget stor. 90 procent af befolkningen har ingen fast løn, social sikring eller arbejdssikkerhed.
- Tanzania er nummer 151 ud af 188 lande på FN's Human Development Index (Danmark er nr. 10)

Kontrasterne er store i Tanzania.

ULIGHEDEN KØRER DERUDAF

62 MENNESKER – LIGE SÅ
MANGE, SOM DER KAN
VÆRE I EN ALMINDELIG BYBUS
– EJER LIGE SÅ MEGET SOM DE
3,5 MILLIARDER
FATTIGSTE
MENNESKER I VERDEN.¹⁾

**I DANMARK HAR
ULIGHEDEN VÆRET
STIGENDE SIDEN 2004.²⁾**

1) Ifølge Oxfam Ibis, 2016.

2) Ifølge Danmarks statistik, 2015

Ulandssekretariatet
LO/FTF Council